

Kho Báu Trong Tác Phẩm Của Lê Xuyên

Hồ Ông

Từ quê nhà, Nhà văn Văn Quang đã sớm gửi bản tin ngắn cho tôi báo tin một người anh em cũ, Nhà văn Lê Xuyên vừa qua đời. Kèm theo là 4 tấm hình gồm: một tấm chân dung Lê Xuyên vào thời kỳ còn dọc ngang trong làng viết Sài-gòn, một tấm chụp di thể được đặt trên giường với nải chuối trên bụng, hai tấm khác chụp chị Lê Xuyên cùng người con gái út vào tấm sau cùng là quang cảnh chuẩn bị tang lễ.

Chưa bao giờ những tấm hình lại giữ được nhiều chi tiết về một đời người như vậy. Có lẽ tại vì khoảng cách thời gian với bao nhiêu biến đổi vô thường đã tô đậm thêm những nét hình bất di bất dịch được lưu giữ qua ống kính, hoặc còn tồn tại trong trí nhớ. Tôi mảy mò phóng lớn tấm chân dung thời trung niên của Lê Xuyên trên màn hình máy vi tính. Từ đôi mắt của anh, bao nhiêu mảng rời của một thời đã qua của làng báo quen thuộc năm xưa lại trở dậy xôn xao...

Tôi nhớ vào khoảng năm 1970, lúc đó với sức trẻ và lòng yêu nghề cuồng nhiệt, tôi đã viết cùng lúc cho 4 tờ báo gồm: Nhật báo là Tự Do (Chủ nhiệm Phạm Việt Tuyên, Tổng thư ký Nguyễn Trọng), Nhật báo Thời Thế (Chủ nhiệm Hồ Anh, Tổng thư ký Lê Xuyên), Tuần báo Văn Nghệ Tiền Phong (Chủ nhiệm Hồ Anh, Tổng thư ký Tử Vi Lang) và Tuần báo trào phúng Con Ong (Chủ nhiệm "Chí sĩ" Minh Võ, Chủ bút Thương Sinh, tức Duyên Anh). Tuy có thể la cà đàn đúm với anh em ở bất cứ toà soạn nào mà mình cộng tác bài vở thường xuyên, nhưng tôi vẫn thích đóng đô ở toà soạn báo Con Ong hơn vì toà soạn tờ báo này là chỗ duy nhất có thể đến đó nói và nghe... chuyện tực được!

Tuy cùng cộng tác chung ở Nhật báo Thời Thế, nhưng tôi chưa có duyên tiếp xúc với Nhà văn Lê Xuyên, Tổng thư ký của báo này. Nguyên do vì tôi thường đến sớm đưa bài cho người thư ký của toà báo Văn nghệ Tiền Phong, và luôn tiện nhờ chuyển cho Nhật báo Thời Thế, rồi rút ngay về bên toà soạn Con Ong hưởng ứng những cuộc đấu hót hết từ toà soạn đến mấy cái quán xá nằm trên đường Võ Tánh.

Chính vì thế đối với nhà văn Lê Xuyên, mặc dù tôi rất ái mộ lời văn "đối thoại dấm dăng" pha chất sex nhẹ nhàng kiểu "cởi cái nút áo người yêu cả tuần lễ chưa xong", rất Lê Xuyên, rất Nam Bộ với những ngôn ngữ địa phương thuần túy, không hề bị pha trộn với ngôn ngữ của thời đại... nhưng tôi vẫn chưa một lần được đối diện để xem "Chú Tư Cầu" ngoài đời chịu chơi đến mức nào. Cứ căn cứ vào các nhân vật "Chú Tư Cầu", "Rặng Trâm Bầu", tôi tưởng nhà văn Lê Xuyên phải là một ông Nam Bộ bặm trợn lắm mới viết rành lối văn "dấm dăng ướm ắt" đến độ độc giả nào đã

theo dõi "feuilleton" của anh trên Nhật báo là không thể nào bỏ qua được tờ báo xuất bản vào ngày hôm sau. Có lần tôi thắc mắc hỏi "Chí sĩ" Minh Vồ, thì anh cười toáng lên, nói: "Cậu làm rồi, Lê Xuyên nó còn hiền lành hơn thầy tu, nhát hơn con gái nhà lành nữa đấy. Nghe nói tục là nó biến ngay, đổ đám!".

Cùng làm việc lâu với Minh Vồ, tôi biết tay "Chí sĩ" này chỉ giỏi phùng mang trợn mắt nói tục sù sì cả bợt mép cho anh em vui, chứ không hề nói dóc những chuyện không có chủ đích để gây cười một cách vô tội vạ. Tuy thế tôi vẫn không tin và lòng thầm nghĩ thế nào cũng phải gặp Lê Xuyên ở Nhật báo Thời Thế một lần cho biết. Nhưng tôi không phải đợi lâu. Chỉ ít ngày sau, trong một buổi tôi và Minh Vồ cùng Đê Húc Càn, Hùng Phong rủ nhau ra ăn sáng tại quán hủ tít ở "mũi tàu" Võ Tánh - Lê Văn Duyệt gần tượng Phù Đổng Thiên Vương. Đang đầu hót rôm rả trong lúc chờ đợi đồ ăn, bất chợt Minh Vồ đứng vụt dậy chạy ra ngoài kêu lớn: "Lê Xuyên! Lê Xuyên! Vào đây ăn sáng với tụi tao đã!". Nghe thế tôi cũng mừng rỡ vì tình cờ lại được gặp người mình vẫn thường ái mộ. Tôi nhìn ra ngoài thấy Minh Vồ đang tíu tít nắm chiếc guidon xe Vespa giữ ghệt lại như sợ Lê Xuyên bận rộn sẽ không chịu vào quán

Lê Xuyên, năm đó trạc khoảng trên 40 tuổi, người hơi nhỏ con, ăn mặc tươm tất. Anh vừa kịp kéo ghế ngồi xuống và Minh Vồ thay vì giới thiệu, đã chỉ tôi bô bô hỏi Lê Xuyên: "Mày chắc biết thằng Hồ Ông, nó viết báo Thời Thế bên mày nó ký bút hiệu Gã Kéo Màn đó?". Lê Xuyên nhìn tôi và đưa tay bắt tay tôi, nhẹ lắc đầu: "Nghe tên thì quen nhưng hôm nay mới gặp. Gã Kéo Màn còn trẻ quá há!". Tôi chưa kịp nói gì, Minh Vồ đã quát chủ quán cho thêm một tô hủ tít, rồi quay qua nói với Lê Xuyên: "Tao bắt gặp quả tang mày hôm thứ bảy". Lê Xuyên thực thà hỏi: "Quả tang chuyện chi?" - "Mày còn giả bộ hỏi nữa". Nghe Minh Vồ nói thế, Lê Xuyên càng ngạc nhiên: "Mà chuyện chi chớ?". Minh Vồ cười một tràng lớn rồi oang oang nói: "Hôm thứ Bảy tao lái xe ngang trường Hai Bà Trưng, tao thấy mày chạy xe Vespa yên sau chở một em thơm như múi mít, thơm hơn em Phần trong Chú Tư Cầu của mày, nó ôm eo éch mày, duỗi cặp giò trường túc trắng muốt. Tao còn nhớ nó mặc mini-jupe ngắn lòi cả cái quần sì-líp màu hồng, lông nách nó thì bay phất phới, phất phới!". Giọng Minh Vồ bình thường vốn đã lớn, nhưng có lẽ nhằm chủ đích chọc Lê Xuyên, nên anh càng cố nói oang oang cho cả quán cùng nghe, khiến ai cũng quay nhìn về phía bàn chúng tôi.

Lúc đó Lê Xuyên mặt đỏ gay, đứng dậy không kịp chào ai, bước vụt ra xe Vespa phóng một mạch. Minh Vồ đắc ý cười hô hô, quay nói với tôi: "Đó cậu thấy tôi nói có sai đâu! Lê Xuyên viết văn thì dữ dằn như thế, nhưng ngoài đời hắn còn hiền hơn cả mấy ông thầy tu nữa!".

Đấy là lần đầu tiên tôi gặp tác giả "Chú Tư Cầu", Lê Xuyên. Sau đó ít lâu, khi gặp lại anh ở quán Tần Phương Khanh, kế toà báo Muối Sài-gòn của Thanh Chiêu Nhữ Văn Úy (sau là Dân Biểu, Chủ tịch Ủy ban Thông Tin, Hạ Nghị Viện), Lê Xuyên hình như

vẫn còn bối rối và mắc cỡ về câu chuyện dựng đứng của Minh Vồ, đã cười cười nói với tôi: "Minh Vồ thiệt là bậm trợn, nói năng bậy bạ không ai bằng. Tôi sợ hấn luôn!".

Tính cách của Lê Xuyên là như thế. Anh không giống các nhân vật nam trong tiểu thuyết của mình ở khía cạnh quan hệ trai gái, nhưng tự cốt tuỷ lại rất phù hợp với tính cách chân chất, mộc mạc và hiền lành của những người dân quê Nam Bộ.

Khi còn làm ở báo Dân Việt, tôi nhận được thư của Thủy Tinh, một cây viết trẻ độc đáo đã có những bài viết đã thu hút được nhiều cảm tình của mọi tầng lớp độc giả qua tờ Dân Việt trước đây và Văn Nghệ Tuần Báo sau này. Trong thư, Thủy Tinh kể chuyện trong chuyến về Việt Nam thăm gia đình, anh có gặp "ông già bán thuốc lá" thật tội nghiệp ở ngã tư đường Bà Hạt - Ngô Quyền. Qua mấy người bạn, Thủy Tinh mới biết ông già tội nghiệp đó là Nhà văn Lê Xuyên lừng lẫy một thời. Qua câu chuyện, Thủy Tinh có hỏi nhà văn Lê Xuyên: "Cháu thấy một số tờ báo ở hải ngoại có đăng lại tác phẩm của Bác, họ có gửi trả nhuận bút cho Bác không?". Lê Xuyên cười tủm tỉm hiền lành: "Anh em họ vẫn nhớ đến tôi, nên mới đem truyện cũ của tôi ra đăng, như vậy là quý lắm rồi, mình còn đòi hỏi chi nữa!".

Thế đấy, dù già yếu bệnh tật mà vì hoàn cảnh sống phải lê thân ra đường, nhưng Lê Xuyên vẫn thoải mái, rộng lượng với các đồng nghiệp cũ và mới. Anh không vội nghĩ anh em đã lợi dụng tên tuổi và tác phẩm ăn khách của mình, mà chỉ nghĩ đến cái tình.

Cũng qua Thủy Tinh, tôi được biết địa chỉ của anh và anh em Dân Việt lúc đó, có thêm sự đóng góp của anh P.L.P và N.G bên Nhật báo Chiêu Dương đã gửi về biếu anh một chút tiền nhỏ để chi xài. Sau này, qua lời kêu gọi của anh Văn Quang, anh em Văn Nghệ cũng gửi về anh chút quà. Từ đó, bằng đi hơn một năm và rồi bỗng nghe tin anh đã qua đời...

Trong một lần nói chuyện thân mật với cây bút trẻ Thủy Tinh, mới 37 tuổi, kỹ sư điện toán ở Adelaide, Thủy Tinh cho biết anh rất khoái thứ ngôn ngữ đặc thù của người dân quê Nam Bộ qua các tác phẩm tiêu biểu của Lê Xuyên như Chú Tư Cầu, Rặng Trâm Bầu, Vợ Thầy Hương, Thủy Tinh nói rằng anh đọc sách của Vương Hồng Sển nói về cái thú chơi đồ cổ, anh cũng khoái lắm, nhưng không đủ khả năng tiền bạc để chơi thú của nhà giàu đó. Nhưng theo anh có một thứ "đồ cổ" vô cùng quý giá không thể để mai một đi và ai cũng có thể "chơi" được - đó chính là thứ ngôn ngữ của người dân quê Nam Bộ như những hạt ngọc quý lấp lánh trong các tiểu thuyết đồng quê của Nhà văn Lê Xuyên. Người ta có thể đọc bất cứ trang nào, cuốn tiểu thuyết nào của tác giả này cũng vẫn dễ dàng bắt gặp. Chẳng hạn như một đoạn đối thoại nhỏ sau đây giữa Tư Cầu và cô Phấn trong tiểu thuyết Chú Tư Cầu:

.....

"-Coi, anh có làm phiền thằng chả cái gì đâu? Có em chạy tới chạy lui lo cho anh này nọ, chớ thằng chả cứ ở miết trong tiệm và có chịu nhúc nhích cục cựa gì đâu! Vậy mà thằng chả còn cần nhần em nhức xương nhức cốt nữa!

Tư Cầu lắc đầu:

-Thì làm phiền chú Ba là ở chỗ đấy em ơi! Đã đành rằng hai đứa mình là... tình xưa nghĩa cũ. Nhưng bây giờ, bẽ nào chú cũng là chồng của em... Anh nói có phải vậy hông?

- Thì phải... nhưng ai biểu hồi đó...

- Biểu khi gì! Cũng có em... tham dự vô chớ bộ một mình ên chú mà... mà xảy ra chuyện đó sao? Kể ra chú Ba cũng hiền lắm chớ đứng vào địa vị anh mà lại có vợ con bạt mạng như em, thì nhứt định anh vạ hòng bẽ hầu nó liền chớ đâu có để luồng tuông vậy được!

- Xí, anh hông biết móc gì hết mà cũng nói! Thằng chả mà hiền! Em vì thương anh nên em mới bắt kể như vậy, chớ bộ anh nói dễ chịu đựng với thằng chả lắm hả? Có điều là thằng chả khôn cái trời cho nên không dám làm gì tới vì sợ em liều bỏ đi luôn, và nhứt là sợ tùm lum lên, rủi ro anh có bẽ gì thì cũng kẹt luôn thằng chả vô trông nữa.

.....

Văn Lê Xuyên không chải chuốt, nhưng vẫn ẩn hiện chất bóng mượt như mái tóc chải dầu dừa pha hương sả của cô thôn nữ đồng quê. Không khai thác độc thoại, nội tâm, triết lý, nhưng vẫn thể hiện được chiều sâu của tâm hồn nhân vật. Không tả tình tả cảnh dài dòng, nhưng vẫn nêu bật được thời gian và không gian sống của nhân vật truyện qua những câu đối thoại sống động. Dù người đọc có thể đọc thiên kinh vạn quyển nhưng với chỉ một đoạn văn ngắn ngủi, chưa chắc đã đủ sức để gọi lại đúng tên tác giả. Với Lê Xuyên thì khác, chỉ một đoạn văn ngắn ngủi như nêu trên, người ta có thể dễ dàng gọi đúng tên Lê Xuyên mà không sợ lầm lẫn với ai.

Nếu nói theo cách của Thủy Tinh, thì mỗi tác phẩm của Lê Xuyên là một kho chứa "đồ cổ" quý giá với những ai còn nặng tình với quê hương. Lê Xuyên đã trở về với cát bụi, nhưng chắc chắn "Chú Tư Cầu" vẫn mãi rục rở với "kho đồ cổ ngôn ngữ" như báu vật một thời đã qua cần lưu giữ vì trong đó còn chứa cả tình quê.

Hồ Ông